

DOLENTSRI LIST

Glasi Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-24

St. 34 (337)

Leto VII

NOVO MESTO, 23. AVGUSTA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisni ne vračamo. Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

Osma redna seja OLO Novo mesto

PORABA SKLADOV okrajnega ljudskega odbora

Zaradi letnih dopustov udeležba na 8. redni seji okrajnega ljudskega odbora Novo mesto 14. avgusta letos ni bila tolikšna kot običajno. Iz istih razlogov so odpadla v dnevnem redu predvidena poročila sveta za notranje zadeve, sodišča in sodnika za prekrške ter bodo prišla na prihodnjo sejo. Oba zbor sta na skupni seji obravnavala namensko porabo skladov pri OLO in reševala tekoče upravne zadeve.

Ze pri sprejemanju družbenega plana okraja je bilo poudarjeno, da so se sredstva sklada za negospodarske investicije v znesku 15 milijonov 800. tisoč din zelo skromna in s tem ne bo mogoče opraviti niti najbolj nujnih del na negospodarskih objektih. Okrajni ljudski odbor je bil prisiljen za nekatere neodložljive negospodarske investicije najeti posojilo iz drugih skladov OLO, tako da bo v celoti porabljeno v te namene 32.715.000 dinarjev. Sredstva bodo, odnosi so že porabljena takole:

Za načrte nove šole na Trebelnem 459.671 din; za plačilo načrtov za Komendo v Crnomlju 146.000 din; za nekatera nujna dela na dijaškem domu v Smihelu 3 milijone din; za kmetijsko gospodinjstvo šole v Sentiernji 3 milijone din; za dograditev šole v Podbočju 980.000 din; za gradnjo stranišč in drvarnice pri šoli v Smarjeških toplicah poldrug

milijon din in za napeljavo vodovoda od Zalovč do šole še posebej 250.000 din; za dograditev stranišč pri šoli v Stopičah in napeljavo vodovoda poldrug milijon din; za dijaški dom v Crnomlju 300.000 din; za zavarovalna dela na šoli na Prevolah in gradnjo stanovanj 2 milijona din; za večja preuredvena dela na zdravstvenem domu v Crnomlju 3.320.000 din; za popravilo stropa na tovarnici osnovne šole v Novem mestu 500.000 din; za dozidavanje stavbe gospodinjstva šole v Vinomeru in gradnjo stanovanja 4.500.000 din in za dograditev stavbe postaje za umetno osemenje krav in veterinarsko bolnišnico v Novem mestu 7 milijonov din, 5 milijonov iz tega kredita bo porabljeno za nakup avtomobila.

V razpravi o tem predlogu, ki je bil pozneje v celoti sprejet, so odborniki iz občine Kostanjevica prikazali nujnost gradnje šole v Gradcu pri Podbočju. Kako nujno je v tem kraju zgraditi šolo, so poudarili tudi drugi odborniki. Ker pa so letos sredstva za te namene zelo majhna, je bilo naročeno svetu za šolstvo, da pripravi načrt za novo šolo, da bi bilo mogoče pritiči z gradnjo, brž ko bodo krediti. Potrebe po novih šolskih stavbah so tudi drugod.

Večji del sklada za splošne investicije (okoli 38 milijonov

din) je porabljeno za plačilo investicijskih računov iz lanskega leta in nekatera že odobrena posojila. Preostala sredstva tega sklada v znesku 32 milijonov din bodo dana podjetjem kot posojilo preko natečaja pri Podružnici Narodne banke. Iz sklada za kmetijstvo je dano posojilo v znesku 11.500.000 din za negospodarske investicije, to je za navedena dela pri gospodinjstvu šole v Vinomeru in dograditvi postaje za umetno osemenje krav in veterinarske bolnišnice. Obe ti gradnji spadata v okvir pospeševanja kmetijstva. Manjša posojila iz tega sklada dobe država in za družna posvetva za povečevanje kmetijske proizvodnje, okoli 11 milijonov pa bo porabljeno za rigoliranje vinogradov in sadovnjakov ter podobne investicije.

Odborniki iz občine Semič so osro grajali negospodarsko gospodarjenje vodstva kmetijsko gospodinjstva šole v Gradcu. Namesto, da bi bilo posvetvo šole vzor ostalim, je predmet zgražanja zasebnih kmetov in ostalih, ki vidijo tako slabo gospodarjenje. Tajni-

štvo za gospodarstvo je podvzelo ukrepe, da se s takim ravnanjem preneha, poslovaje šole pa pregleda v celoti.

Okrajni ljudski odbor je dal jamstva podjetjem in občini Novo mesto za najetje kredita. Občina Novo mesto je iz lastnega stanovanjskega sklada najela posojilo za gradnjo stanovanjskega bloka za kar je potrebno še jamstvo OLO. Prav tako je podjetje NOVO-TEKS najelo 5 milijonov posojila za gradnjo stanovanj. Kmetijskemu posestvu Trška gora je dal jamstvo za najetje 1.200.000 din kredita, kmetijski zadrugi Metlika za 3.200.000 din, kmetijskemu posestvu Sentiernji za 3.940.000 dinarjev, opekarni Zalag za 6.900.000 din in podjetju BELT v Crnomlju za 40 milijonov din. Nadalje je dal več začasnih jamstev za najetje kreditov preko natečaja za gostinstvo in industrijo.

Obširna razprava o stanju v podjetjih, ki najemajo kredit za investicije je bila zaključena s sklepom, da bo OLO obravnaval o stanju v posameznih podjetjih na eni prihodnjih seji.

Pomoč mednarodnega RK

Okrajni odbor RK v Novem mestu je sprejel obvestilo Glavnega odbora RK Slovenije o znanih količinah živil, ki jih bo organizacija razdelila najbolj potrebnim v okraju. Za tretje četrtletje bo okrajni odbor RK prejel: 9 ton mleka v prahu, 4 tone sira, 14 ton bele moke, 7 ton koruzne moke, poldrug tona riža, suhega fižola in drugo, skupno 37.000 kg živil. Za četrto četrtletje so predvidene še znatno večje količine živil, ki jih bo razdelila RK. To pomoč v živilih pošilja našemu RK mednarodni Rdeči križ in druge dobrodelne organizacije.

Na okrajnem odboru RK je izvoljen poseben koordinacijski odbor za delitev živil. Deljena bodo po načelih Rdečega križa, to je socialno najbolj ogroženim osebam, v okraju preko

občinskih in krajevnih odborov RK. Potrebno je, da pri tem sodelujejo z odbori RK vse mogočnice organizacije, da bi živila dobili res najbolj potrebni. Ker je prevoz živil združen s stroški, katerih okrajni odbor RK ne zmore, je potrebno, da dobi pri tem pomoč podjetij, ki imajo prevozna sredstva, ali lahko kaj žrtvujejo v ta namen.

Na seji okrajnega ljudskega odbora Novo mesto 14. avgusta letos so bila postavljena tudi nekatera vprašanja v zvezi s preselitvijo tovarne pletenin »Belokrajinka« iz Crnomlja v Metliko. Preselitev je povzročila dokaj nezadovoljstva v Crnomlju, to pa predvsem zato, ker zadeva ni bila ali dovolj pojasnjena ali pa so jo posamezniki zlonamerno tolmačili in prikazovali.

Sklep o preselitvi »Belokrajinke« v Metliko je bil sprejet že pred dvema leti. Prostor v Crnomlju, kjer je obratovala tovarna, so bili povsem neprimerni, o čemer je pisal tudi naš list. Sanitarna inspekcija je zahtevala takojšnje prenehanje obratovanja v teh prostorih, ki so bili skrajno nehygienični. Tudi polna izraba strojev v teh prostorih ni bila možna.

Zaradi teh razlogov je podjetje pričelo graditi nove prostore v Metliki. Ti so bili v glavnem dograjeni letos in podjetje se je takoj pričelo seliti v nove prostore. Obenem s selitvijo starih strojev je podjetje dobilo iz inozemstva nekaj novih strojev, ki jih je bilo treba takoj namestiti in preizkusiti, ker je jamstvena doba tovarne za stroje zelo kratka. Za gradnjo stavbe je bilo porabljeno nad 108 milijonov din. Od tega kredita je treba plačevati obresti in kredit vračati v letnih obrokih.

Drugi vod 3. čete v peti izmeni taborjenja na Mirni pozdravlja vse prijatelje in znance in vse, ki se taborijo na Mirni. (Berite članek na strani 4.)

Grmska šola se pripravlja

Naša najstarejša kmetijska šola v Sloveniji, šola na Grmu, bo letos praznovala visok jubilej: sedemdesetletnico obstoja.

Do praznovanja, ki bo predvidoma v oktobru, bo šola temeljito obnovljena. Vsi prostori bodo na novo prebeljeni in prebarvani, stavba bo dobila nova okna, urejeno na novo elektrifikacijo in vodovod, nova bo tudi oprema učilnic in ostalih prostorov. Šola je dobila tudi veliko novih učnih pripomočkov. Obnovitvena dela na šoli so v teku in bodo končana pred pričetkom šolskega leta. Odkar ima šola novo vodstvo, se je tudi okolica šole s parkom, vrtovi in gospodarskimi poslopiji zelo spremenila na boljše. Prijav utencev za šolo je letos zelo veliko in kaže, da bo razred poln.

Ob praznovanju grmske šole bo poleg ostalega na Grmu in v Novem mestu več republiških

kmetijskih zborovanj iz raznih panog. Pripravljalni odbor, ki vodi priprave za dostojno praznovanje tega visokega jubileja grmske šole, bo v kratkem izdal spored prireditev, ki bodo v okviru te proslave.

Velika razstava vin

Od 25. avgusta do 2. septembra letos bo v Ljubljani na Gosposkarskem razstavišču velika mednarodna razstava vin. Na njej bo razstavilo 74 domačih in 51 inozemskih razstavljalcev iz Avstrije, Zahodne Nemčije, Francije, Švice, Italije, Sovjetske zveze in Vel. Britanije. Razstavljenih bo nad 600 vzorcev vin. Posebna mednarodna komisija strokovnjakov bo ocenjevala razstavljenega vina ter razdeljevala diplome in medalje. Razumljivo je, da bodo vzorci vin na razpolago obiskovalcem tudi za poskušnjo.

Nova imenovanja na OLO

Na seji 14. avgusta je OLO rešil več tekočih upravnih zadev. Zaradi preobremenitve s številnimi funkcijami je bil na lastno prošnjo razrešen svoje dolžnosti predsednik okrajnega cestnega odbora Lojze Muren iz Podgrada in na to mesto izvoljen Angel Gabrijelečič. Ivo Ritonja je bil imenovan za tržnega inšpektorja pri okrajnem ljudskem odboru. Na lastno prošnjo je bil razrešen dolžnosti šefa katastrske uprave v Trebnjem Ivo Šipek, na to mesto pa izvoljen Ivan Marinček, geometer iz Novega mesta. V upravo sklada za kmetijstvo je bil izvoljen še dr. Karlo Gošler, veterinarski inšpektor. Zaradi službene premostitve je bil razrešen dolžnosti šefa postaje za obnovo vinogradništva in sadjarstva ing. Lojza Hrček. Dobrega strokovnjaka in aktivista ing. Hrčka, ki je dobil na lastno željo zaposlitev v Ljubljani, bo dolžnosti vinogradništva in sadjarstva zelo pogrešalo.

360.000 za dom na Polomu

Planinsko društvo Kostanjevica na Krki je dobilo od Turistične zveze Slovenije 300.000 din, od Okrajnega ljudskega odbora Novo mesto pa 60.000 din za ureditev planinske kočice na Polomu. Ta kočica je na zelo lepem kraju na Gorjanjih, potrebna pa so nekatere izboljšave za večjo udobnost gost

Nova odbornika zbora proizvajalcev

V volilni enoti za zbor proizvajalcev OLO Novo mesto, v podjetju PIONIR, so bile prejšnji mesec nadomestne volitve dveh odbornikov. Izvoljena sta bila Angel Gabrijelečič in ing. Henrik Črnak. Oba nova odbornika okrajnega zbora proizvajalcev sta bila zapriščena na seji OLO 14. avgusta letos.

40.000 obiskovalcev

Najuspešnejša letošnja prireditev Gospodarskega razstavišča v Ljubljani je bila III. mednarodna razstava radia in telekomunikacij (zaključena 12. avgusta). Obiskalo jo je nad 40.000 obiskovalcev, kupčij pa je bilo sklenjenih za več kot 4 milijarde dinarjev.

V Bohinju je zborovala delavska mladina

V Bohinju so slovesno zaključili seminar delavske mladine, ki ga je obiskovalo 80 predstavnikov tovarniških komitejev. Zaključek je bil združen z zborovanjem slovenske delavske mladine. Bilo je navzočih nad 300 mladih aktivistov iz tovarn po Sloveniji.

V NOVOTEKSU SO USTANOVILI KLUB MLADIH PROIZVAJALCEV

Dolgo, nemara predolgo je mladina v novomeški tekstilni tovarni čakala pomoči za ustanovitev kluba mladih proizvajalcev. Potrebovali smo naspotkov, po katerih naj bi se delo razvijalo, pa jih nismo mogli dobiti, čeprav smo postali prošnje mladinskim organizacijam, za katere smo si silili, da so ustanovile take klube. Ker nam ni nihče odgovoril, smo se lotili sami.

V ta zbor hočemo vključiti vse iste mladince, ki imajo veselje in ki bodo izpolnjevali svoje člane dolžnosti. Glavni namen tega zbora je, da bi mladini nudili čimveč možnosti udeleževanja. Kakšen je načrt, ki smo si ga izdelali za svoje delo? Pripravili bomo filmske večere s predvajanjem ožkih filmov, predvsem iz naše tekstilne stroke, in oskrbeli za strokovna predavanja o tekstilstvu, političnih vprašanjih, socialnem zava-

rovanju, delavskem samoupravljanju itd. Po predavanjih bodo debatni večeri. Za sedaj organiziramo kraje in datje izlete ob naših zgodovinskih dnevih, in sicer skupaj s sindikalno podružnico in ugravo, ki nam nudi vsjo pomoč. Mladinci bodo v zimskem času lahko obiskovali razne tečaje in dvignili svoje kvalifikacijske stopnje, kar bo v korist tudi podjetju, saj bo tako dobilo strokovno zrela delavce. Razen tega se bodo mladinci udeleževali v pevskem zboru, pri godbi, v kegljanju in podobno. Z dobro voljo in s pomočjo ljudi, ki hočejo mladini pomagati, bomo pripravili prijetno in razvedrilno počno življenje tovarniškemu mladincu. Saj bomo trčili ob težave, toda z voljo jih bomo premagali in dosegli cilj, ki smo si ga zastavili. Slavko Dokl

Za svojo 80-letnico je PGD v Novem mestu dobilo nov prapor darilo mestne občine.

Zbilje padlim borcem

V Ziljah pri Venci v Beli krajini so 1. avgusta pomembno spominsko svečanost: na novj šoh, ki so jo zgradili po vojni, so odkrili spominsko plo-

ščo padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja iz njihove vasi. 18 imen je vklesanih na marmornati plošči, 18 žrtev, 16 vasi za lepšo bodočnost.

Svečanosti se je udeležilo veliko število ljudi. Govorila sta predsednik občinskega odbora ZB Franc Košir iz Crnomlja in Jože Fortun iz Damijske, ki je zlasti opisal nečloveško trpljenje internirancev na Rabu, med katerimi so bili tudi vaščani iz Zilj. Tako so se Ziljčani lepo oddolžili spominu tistih vaščanov, ki so za zmago nad fašizmom in lepšo bodočnost žrtvovali svoja življenja. Plošča z njihovimi imeni na šoh bo stalno opominjala mladi rod, da nova svobodna domovina počiva na kosteh teh in še stošice drugih žrtv, ki jih ne smemo nikoli pozabiti.

Druga številka »Belokranjskega rudarja«

Delavski svet rudnika rjavoga premoga v Kamizariči izdaja svoj vestnik za kolektiv rudnika, ki ima naslov »Belokranjski rudar«. V njem na poljuden in vsakomur razumljiv način seznanja člane kolektiva z vsem, kar je potrebno. Dobili smo drugo številko tega vestnika. Na prvi strani prinaša najvažnejše politične dogodke v svetu. Daljši članek je posvečen boljši higienijski tehniki zaščiti dela in borbi proti obratnim nesrečam ter navaja, da je podjetje

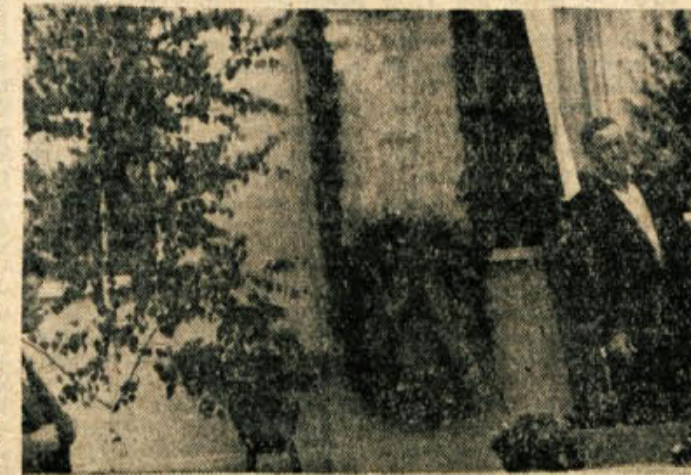
čalo v prvem polletju letos v ta namen 278.810 din. Nadalje je v vestniku podoben plan proizvodnje za tekoči mesec, zaključni račun podjetja za leto 1955, pretek finančnega uspeha podjetja v prvem polletju letos, vlecik iz osnutka zakona o pokojninskem zavarovanju, poročilo o delu podružnice socialnega zavarovanja v Crnomlju ter več obvestil in poročil. Na koncu je tudi nekaj humorja iz življenja rudarjev. Skratka, koristno in poučno čtivo za vsakega člana kolektiva.

VREME ZA ČAS OD 24. AVG. DO 2. SEPT.

V splošnem bo suho, pč večini jasno in vroče vreme. Manjša poslabšanja, oz. krajevne nevihte, predvsem v alpskem svetu, bodo verjetno ob zaključku tekočega tedna (okoli 26. avgusta), slišati pa v drugi polovici prihodnjega tedna (30. avgusta). (Napoved priredil V. M.) (Napoved priredil V. M.)

Začetek prometa v slovenskih pristaniščih

V portoroško pristanišče je priplula turška trgovska ladja in pripeljala 5240 ton soli. V kratkem bodo priplove še druge, med njimi argentinska s 3500 tonami bomboža. S tem se je začel pomorski promet v slovenskih obmorskih pristaniščih, s čimer bo zlasti ustrezno preobremenjenemu reškemu pristanišču.

Ob odkritju je govoril tudi Jože Fortun.

Prvi družbeni plan občine Šentjernej

23 milijonov in pol za socialno skrbstvo, zdravstvo in prosveto — Lep razvoj sadjarstva in živinoreje — Obnova vinogradov je nujna — Prispevek industrije in obrti

V skladu s splošno ekonomsko politiko je občina Šentjernej sprejela prvi družbeni plan za leto 1956. Izdelan je bil ob primerljavi s doseženimi rezultati pri posameznih gospodarskih panogah v preteklem letu. Nizka gospodarska raven občine narekuje nujne ukrepe za izboljšanje tega stanja.

Samostojna industrijska podjetja na področju občine ne obstajajo, razen obrata »Telekomunikacije«, ki ima svoj sedež v Ljubljani. Ta obrat proizvaja v glavnem plastene in pirotske upore in potenciometre. V letu

1956 je predvidena razširitev proizvodnje. V kolikor bo podjetje dobilo potrebna investicijska sredstva, bo razširilo svoje poslovne prostore, s tem dvignilo vrednost proizvodnje za 35 odstotkov in zaposlilo še 20 delavcev. Z izpolnitvijo sredstev za proizvodnjo bo dana osnova za osamosvojitve obrata.

Podjetje »Kremen« iz Novega mesta »Zkrošča« na področju občine kremenčev pesek v precejšnjih količinah.

Prebivalstvo občine Šentjernej se ukvarja pretežno s kmetijstvom. Najbolj pogosti so prasičereje, manj pa poljedelstvo in vinogradništvo. Zaradi povečanja pridelkov travniške in njivske krme se predvideva v letu 1956 porast govedoreje in prasičereje za približno 5 odstotkov. Področje občine je znano kot vzrejni središče mladih pujskov priznane pasme krško-poljske in črnopasaste svinje. Na

pospeševanje živinoreje bo vplivalo povečanje števila redovniške živine, molzna kontrola, organizirana prodaja mleka, zatiranje živalskih kužnih bolezni ter licenčne in nabava plemenite živine, posebno svinj in merjascev. Predvidene so razstave prašičev v Šentjernej, Škocjanu in v Kostanjevici.

Stanje sadjarstva se je po vojni znatno izboljšalo zaradi uspešnega delovanja sadjarskih odsekov splošnih kmetijskih združenj. Redno je čiščenje za približno 80 odstotkov sadnega drevesja. Poleg zimskega škropljenja bo treba uvesti tudi letna škropljenja. Sadjarski odseki KZ bodo morali zaščititi sadjarstvo za redno gojitev sadnega drevesja in za obnovo sadovnjakov. Kmetijsko gospodarstvo

bodo prispevale del sredstev tudi kmetijske zadruge.

Vse vrste kmetijskih pridelkov potrebujejo občani predvsem za domačo uporabo. V večji meri bo treba njivske površine zasejati s krmilnimi rastlinami, ki so potrebne za razvoj živinoreje — glavnega vira dohodka občine. Za izboljšanje kmetijske proizvodnje bodo KZ skrbeli za dobra semena in umetna gnojila. Podprej je treba zaščitne ukrepe za zatiranje rastlinskih škodljivcev, posebno koloniradkega hrošča. Kmetijske zadruge bodo preskrbele potrebne škropilnice in vodila celotno organizacijo za zaščito rasti.

Stanje vinogradništva je kritično, ker so vinogradi zelo izrabljeni, poleg tega pa je v njih približno 40 odstotkov hibridnih

Obstaja v občini nekaj dobro razvitega predvsem mizarska, kovaška, čevljarška, ključavničarska, krojaška, šiviljska, lončarska, opekarska in mlinarska. Čuti pa se potreba po sodarski, kolarski in kleparski obrti.

Mizarsko podjetje »Podgorje« s sedežem v Šentjernej in sodarskim obratom v Škocjanu bo po planu za leto 1956 zvišalo družbeni proizvod in narodni dohodek za približno 20 odstotkov. Valed nizkih naročil in prenatrpanosti mizarskih izdelkov, bo moralo preusmeriti proizvodnjo na druge proizvode. Industrija obrtne Novo mesto ima na območju naše občine dva obrata: v Šentjernej in Škocjanu. Ker je v občini precej »ilegalne« obrti, bo treba pristopiti k urejevanju tega vprašanja.

Komunskih podjetij nimamo, razen obrtne delavnice »Pekarija« v Škocjanu.

Za oskrbo osmihi vasi z dobro pitno vodo sta v gradnji vodovod v Škocjanu in Mihovem. Ker občina nima potrebnih denarnih sredstev, z gradnjo v letošnjem letu ne bo mogla nadaljevati, razen če bo k temu prispeval okraj.

V zadnjih letih je bilo na področju šentjernejske občine elektrificiranih več vasi, kljub temu pa še danes nekateri vasi nimajo elektrike. Če se bodo prebivalci zavzeli za elektrifikacijo svojih vasi, bo tudi občina dala svoj prispevek.

Za ureditev občinskih cest IV. reda in za gradnjo ter popravilo objektov na teh cestah, bo znatno pripomoglo občinski cestni sklad, ki bo znašal približno 950.000 dinarjev.

V letu 1956 bo ObLO Šentjernej razpolagal s skupnimi sredstvi za financiranje proračunskih izdatkov v višini 33.220.000 dinarjev. Na podlagi tega je bil sprejet proračun občine za leto 1956, po katerem pripada za pravo in kulturo 15.461.000 dinarjev, za socialno skrbstvo 3.390.000 dinarjev, za zdravstveno zaščito 4.500.000 dinarjev, za državno upravo 7.960 tisoč dinarjev, za dotacije 1.050 tisoč dinarjev, za obveze in garancije 300 tisoč dinarjev in za rezervo 369 tisoč dinarjev.

Požar sredi Mokronoga

V noči od preteklega četrtka na petek je nenadoma izbruhnil v gospodarstvenih poslopih posestnika Tomo Strela v Mokronogu požar. Z velikim plamenom je zgorelo veliko in dolgo poslopje v katerem se po sed eno stredo nahajali hlevi, svinjnjak, senica, klet in shramba za orodje. Ogenj je zajel skoro hkrati vse poslopje, tako da je zgorela vsa hrva, vsa slama od štita, ki so ga prejšnji dan omistili, ter vse kmečko orodje, ki je bilo v shrambi. Živino in prašiče so z velikim trudom rešili.

Pogorilače je skoro sredi trga, obdano s hišami in gospodarstvenimi poslopi, ki so bila valed velikega ognja resno ogrožena, in bi se bila vnela, če bi bilo količjak sapa. Največ so omejili požar domači gasilci, ki so z vso poštvenostjo gasili in reševali. Na pomoč so prišli tudi še društva iz Belega grica, Jesenic in Šentupertja. Na požar je bilo klicano tudi novo-mestsko gasilsko društvo, ki je pet minut po alarmu ob 12.20 za zdrvelo proti požarišču in prispele tja v dobrih 28 minutah. Kaže, da je bil oženj potlaknjen. Posestnik Strel trpi okrog 700.000 din škoda. Strel ima vsa druga poslopja zavarovana, a tega ne.

V Suhi krajini je gorelo

29. julija okoli 2. ure ponoči je izbruhnil požar v skednju posestnika Franca Pluta na Lašah. Do tal sta pogorela skedenj in šupa, z njima vred pa tudi vsa poljska orodja in krma. Škoda je ocenjena nad milijon din, zavarovan pa ni bil. Tudi na stanovanjski hiši je škoda zaradi požara okoli 100.000. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Dvora, ki pa niso mogli več rešiti ničesar, pač pa so preprečili, da se požar ni razširil. Kako je prišlo do požara ni znano.

Nadomestne volitve v Gradcu

Z zaposlitvijo v administraciji občinskega odbora je prenehal mandat odborniku okrajnega ljudskega odbora Zvonku Hanzlu v bivši občini Gradec v Beli krajini, zato je okrajni ljudski odbor razpisal nadomestne volitve za novega odbornika. Volitve bodo v nedeljo 14. oktobra 1956.

Pogled na gasilsko povorko v Novem mestu ob proslavi 80-letnica.

Šentjernej ima zasejanih 18 ha matičnjakov, ki bodo služili za vzgojo pečev. Predvideno je tudi 2 ha za drevesnico. K izboljšanju sadjarstva bo pripomogla ustanovitev obrata »Destilacija alkoholnih pijač« iz Mirne v Šentjernej, ki bo preko KZ kupovala vse vrste sadja in ga predelovala. V ta namen

traj. Potrebna je rajonizacija in obnovitev vinogradov. V ta namen je v okrajnem merilu zasajenih 11 ha matičnjakov z ameriški trsnimi podlagami ter 13 ha matičnih vinogradov za trsnidarsko proizvodnjo cepljenk.

Kmetijske zadruge so dolžne opravljati kmetijsko pospeševalno službo: z organiziranim odkupom nuditi kmetovalcem možnost nvočenja kmetijskih pridelkov ter nuditi sredstva za proizvodnjo kot so: kmetijski stroji in orodja, umetna gnojila, semena, različna sredstva itd. Kmetijske zadruge so dolžne skrbeti tudi za kulturno in strokovno izobrazbo kmetovalcev.

Okrajna združena zveza bo izvedla rajonizacijo vinogradništva in sadjarstva. V ta namen bodo KZ prispevale okrog 500.000 dinarjev v obliki dotacij in posojil. Sredstva za pospeševanje kmetijstva so predvidena tudi iz kaj bi znašal v letu 1956 preko 5 okrajnega kmetijskega sklada milijonov dinarjev.

Na območju občine posluje 11 trgovin in 17 gostinskih obratov. To gostinsko in trgovsko omrežje je zadošča za potrebe prebivalstva. V gostinskih obratih je potrebna kulturna in higijenska ureditev lokalov ter skrb za točenje kvalitetnih pijač. Naloga KZ pa je priskrbeti za celotno oskrbo prebivalstva ter za odkup vseh kmetijskih pridelkov.

Spet nesreča z razstrelivom

Kaže, da vse številne nesreče z razstrelivom ne pomagajo, da bi se stari bolj zanimali, s čim se ukvarjajo otroci. Če bi stari dovolj strogo zabijali otrokom, da puste stvari, ki ne spadajo v njihove roke, pri miru, ali pa da jih vasi obvestijo o taki najdbi.

12-letni Ivan Predovič in 10-letna Anton Stubler in Ivan Kolar iz Jugorja pri Metliki so nekje našli stari vžigalnik (detonator). Kaj bi drugače pač napravili, kot da so s kamnom točkali po njem, dokler ni eksplodiral. Pri tem so bili vsi trije ranjeni.

Strela je ubila otroka

Med nevihto 15. avgusta je strela udarila v vasi Ptvoče pri Hinjah v skupino otrok, ki so se igrali okoli kozolca. Pri tem je na mestu ubila 14-letnega Teokavčevega sina, dva ostala otroka pa je omamlja.

Se o električnih števcih

Nedavno tega je dopisnik iz Suhorja naletel v Dolenjskem listu zelo vazo vprašanje, o katerem veliko razpravljajo na terenu, to je obvezna nabava električnih števec.

Stvar ni tako preprosta, kajti števec stane 7.500 din, kar je zlasti za manjšega kmeta izdaten, ki ga težko zmore ali pa sploh ne. Pravilno je, da ima vsak potrošnik elektrike števec, toda tak izdaten se malemu odjemalcu, ki nima nobenega stroja, ne bo kmalu povrnil. Dejansko ta izdaten občutno podraža elektrifikacijo domačije in ne bo malo primerov, ko bo zaradi števca spet zasvetila petrolejska, če bodo odklop o obvezni nabavi števecov za vse potrošnike uredili in tistim, ki si ga do dolocene časa ne bodo priskrbeli, odklopili tok.

Res pa je tudi, da ta odklop najbolj prizadene oddaljene hribovske vasi in potrošnike. V letih po vojni se je elektrificiral skoraj izključno z družbenimi sredstvi. Mnogi so že takrat dobili tudi števec, kakor jim ni bilo treba posebej plačati. Iz tehničnih razlogov je potrebno najprej elektrificirati dolino in šele potem hribovite predele. Vsek v, da so prebivalci v dolini bolj premožni kot prebivalci oddaljenih hribovskih vasi, kjer je tudi za zaslužek težje. Tako spet vidimo, da je zmanjšanje družbene pomoči pri

elektrifikaciji in nabavi števecov najbolj prizadelo revnejše vasi in domačije. Če bi k temu dodali še politično oceno, bi lahko rekli, da so s tem najbolj prizadete partizanske vasi in področja.

Vsekakor bi bilo potrebno to zadevo reševati drugače. Ne kaže, da bi z nabavo števecov obremenili vse potrošnike enako: tistega, ki ima električne stroje in naprave, in baltarja, ki ima elektriko samo za razsvetljavo in morda še za likanje. Prav tako ni pravilno, da so eni dobili števece zastonj, drugi pa jih morajo drago plačati. Morda bi bilo najbolj primerno, da bi vse brezplačno dodeljene števece in novo nabavljene za določeno področje dali v en račun in naj bi sorazmerno odjemu toka plačali prispevek za nabavo novih tudi tisti, ki so jih dobili brezplačno, kot tisti, ki jih dobijo na novo. To bi najlaže izvedlo podjetje, katero ga last so prej dodeljeni števeci. Upamo, da se bo o tej zadevi še kdo oglašil.

V TEM TEDNU NABIRAMO:

- Cvet jesenake reše 100 dinarjev, rmana 50 dinarjev, rdeča deteljiča 100 dinarjev.
- List volčje češnje (beladonna) 150 dinarjev, maline 40 dinarjev, borovnice 100 dinarjev, melise 150 dinarjev, šmarnice 100 dinarjev, ozkolistnega trpotca 80 dinarjev, pekoče koprive 40 dinarjev, vinogradniškega lapuha 80 dinarjev, oreha 40 dinarjev.
- Rastlino ženikija 140 dinarjev, rmana 36 dinarjev, materine dušice 36 dinarjev, gladniška 40 dinarjev, zlate rozge 80 dinarjev.
- Korenine malega divjega janeža 300 dinarjev, velikega divjega janeža 220 dinarjev, gladeža 65 dinarjev, bodeče nete (kompava) 100 dinarjev, srčne moči 300 dinarjev, baldrijana 260 dinarjev, volčje češnje (beladonna) 120 dinarjev.
- Pločovi jerebike 80 dinarjev.
- Operavilji Sporočamo, da je ustavljen odkup sledečih rastlin: Cvet bele deteljiče, list breze, robide, rastlina pitčijega drevesa (moravka) urhovke, koprivka, tavžentročje, slaka, jetrnika, breskove drešni.
- Korenine arnike, male norčice, Pled kumje. Za nabrano zelišča oddaja takoj v vašo zadrugo.
- Veliki in mali divji janež cvetnega bela, korenine dišite po kozlu. Pri nabiranju pazite, da ne boste nabirali napačnih korenin.

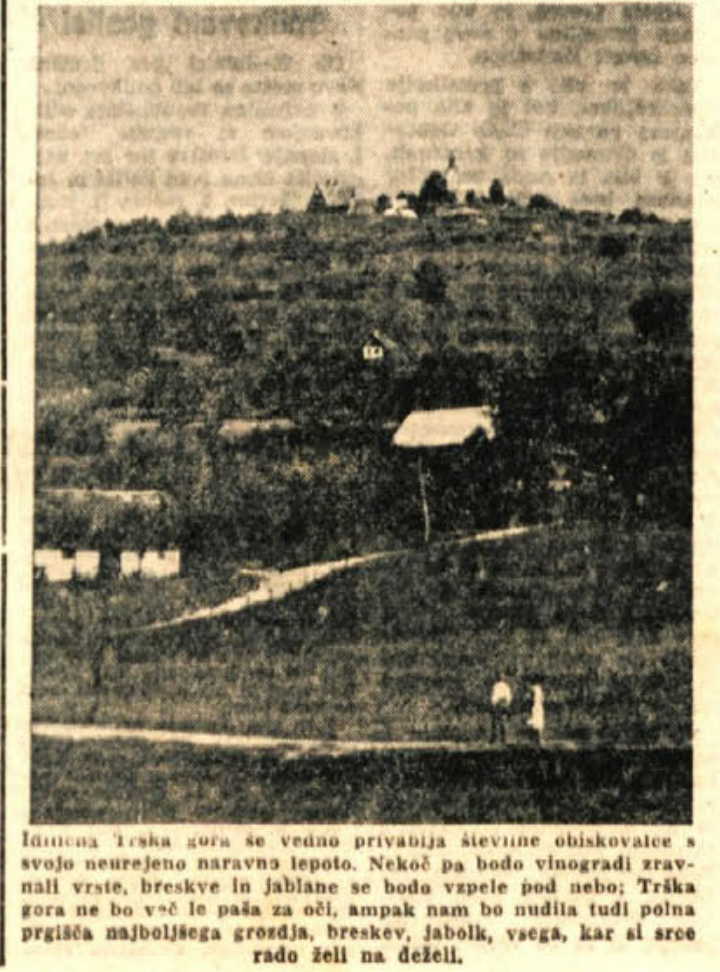
Kaj nam bodo povedali na kmetijskem posestvu pod Trško goro

Dvoje zidanih in betonskih hlevov s polno jamo gnojnice, ki jo je treba še izrpati in speljati na njivo, in ozko, visoko zgradbo s pisarno, v katero pridejo po strmih lesenih stopnicah — vse to imenujejo upravni sedež Kmetijskega posestva

OZZ Trška gora. Z visokim dohlevom belim zidom ograjeno dvorišče in bivšega gradu na vznožju Trške gore je polno zdobilnega kamenja. Čeprav ga cestarji varjetno marljivo razvažajo na vse strani, mu še dolgo ne bodo kos. Bežen pogled na onustošeno

zgradbo in valovito grajsko dvorišče s kupi ruševin in z razvijano rasto osata zapušta občutek neurejenosti in malomarnosti sedanjih lastnikov kmetijskega posestva, a resnica je čisto drugačna. In o tej čisto drugačni resnici bomo a pregovorili nekaj besed.

Čeprav so zemljo brezvestno izkoriščali, so se razšli na »voje« z več kot podrglim milijonom izgube. »Uspešno« gospodarjenje bivših trško-gorskih kmetov, saj bi hoteli nekateri kmetje za usluge Kmetijskemu posestvu poleg plačila še vrsto ugodnosti »pod roko«, kakor so bili vajeni prej pod zadrudnimi dnevi, ko v zadrugi niso vedeli, kaj je oseba lanes in kaj last skupnosti. Toda danes je na Kmetijskem posestvu pod Trško goro čisto drug veter. Najlepše, da ga poznajo samo številke.

Kmetijsko posestvo skrbi za okoli 200 hektarjev zemlje. Da bomo znali ceniti uspehe mladega kolektiva, omenjamo, da zaposluje posestvo z upravnikom in knjigovodnjico 15 ljudi, medtem ko jih prihaja prav toliko pomagati ob sezonah delih. Toda kljub temu so dosegli na tem posestvu tako pomembne uspehe, da ne moremo brez besed mimo. Najprej živina: 50 glav goveje in 6 konj. Manjkajo le prostori, da je ni več. All lanski hektarski donos krompirja: 18.000 kg, medtem ko je okrajno povprečje na donosa 10.000 kg. Letos jim je obrodilo pšenice kar 2.200 kg na ha (gnojilo so »stajlanke« s superfosfatom in kalijevo soljo); to je visok pridelek pšenice nad okrajnim hektarskim povprečjem. Košnja na deteljščih jim je dala tudi 6.000 kg detelje na hektarju zemljišča. Čeprav imajo skrajno neprimerno in tesne prostore za govejo živino, so dosegli 2380 litrov povprečne molznosti in letos pred kmeti iz okolice poveli štita in pospravili seno. Prav tako ne bodo letošnji krompirjevi nasadi okolišnim kmetom za primer malomarne

ga obdelovanja, saj so daleč naokoli najlepše.

»Seveda ne smeš le komandirati,« pravi upravnik. »Pri hudi delih moraš naprej sam, pa gre. Pri uspehih pa so nam močno pomagali stroji.«

Med pogovorom smo si ogledovali mlade sedne in trine nasade. Skraj neopazno, toda vse jasneje se ob pogledu na mlada debla in rastline vtihošaplja v človeka prepričanje, da ima na trško-gorskem Kmetijskem posestvu vinogradništvo in sadjarstvo lepo bodočnost. Nekaj bo stekla nekaj sto metrov ob goščavi spodarskih poslopih posestva avtostrada in bo posrejevala kmetijskim in vinogradniškim pridelkom široka tržišča. Mladice in dozorevajoče trte na 12 ha površine bodo dajale do 30.000 litrov letnega vinskega pridelka, ki si bo zaradi plemenitih trt (zametna črnina, laška, risling, kraljevina) lahko utrl pot na tržišče. Seveda bo morala Postaja za obnovo dolnjskega vinogradništva še vsajprej skrbeti za pravilno rast trško-gorskih trtnih nasadov, saj bo Kmetijsko posestvo pod Trško goro z novo silnico (gradnja prevzal Pionir), trsnico in matičnjakom, močna preiskavana in proizvodna postaja za obnovo dolnjskega vinogradništva.

Ne samo to: Kmetijsko posestvo Trška gora je obljubilo, da bo z mehaniziranimi in moderniziranimi poljedelskimi deli vsak dan privlačnejši zgled vsem kmetom iz bližnje okolice, ki se še oklepajo ustaljenih in podedovanih načinov kmečkega gospodarjenja in žanjejo nezmatne uspehe v primeri z napori obdelovanja, v primeri z uspehi naprednega gospodarjenja.

ZAHODNONEMŠKA OBZNAVA

Te dni je znani jugoslovanski karikaturist Džumhur narisal karikature z značilnim naslovom »Na Zahodu ni novega... Na silki vidimo starčka, ki prebira časopis in vleče čedro, medtem ko njegova žena plete. Pa prvi starček: »Prepoved Komunistične partije! Mar je ta Hitler čisto zmorel!« Na kolarju piše avgust 1956...

In res, kakor da se ni v več kot dveh desetletjih na svetu nič spremenilo. Pred 23 leti je Hitler pogoltnil svoje SA oddelke v napad na sedeže Komunistične partije Nemčije, rjavosrajčniki so razbijali mize in pisane stroje in šipe in še marsikaj. Preptepali so komuniste in mroge preptepali da smrti.

Kaj je temu sledilo, vemo. Narodi se zdaj pomnijo Dachau in Auschwitz in mnoga druga taborišča smrti, živo jim je v spominu druga svetovna vojna, senca ključavlega križa nad vso Evropo. Rane se še niso docela zacelile in sledovi cesarskih škornjev še niso povsod zabrisani.

Zdaj pa, enajst let po koncu druge svetovne vojne, se je konec minulega tedna zgodila v bistvu ista stvar. Zahodnonemško ustavno sodišče je prepovedalo dejavnost Komunistične partije Nemčije. Politijski oddelek, ki so samo čakali, da bo predsednik sodišča prebral razsodbo da konec, so nemudoma zasledili sedeže KP, zaplenili imovino, zasegli razne dokumente (kolikor jih je bilo moč dobiti), napravili preiskave po domovih komunistov, aretirali precej članov partije in vse to trajalo dalje. Komunistične postance so izključili iz pokrajinskih parlamentov, komunistične občinske svetnike iz krajevnih organov oblasti — čeprav so bili pravilno izvoljeni na rednih volitvah...

Kakor vidimo, lahko na zunaj opazimo razlike med letom 1933 in letom 1956. Zdaj se močno trudijo, da bi temu ukrepu dali kolikor mogoče večji videz zakonitosti, ustavnosti. Policijska dela bolj v rokavicah, izgredivo kakor leta 1933 ni.

Toda človek si vendarle ne more kaj, da ne bi tega dogodika primerjal z dogodki ob Hitlerjevem prihodu na krmilo. Se zlasti zato, ker je zdaj Zahodna Nemčija poleg Španije edina evropska država, v kateri so partijo postavili izven zakona, kakor pred vojno z Obzano KP Jugoslavije.

Izven zakona so postavili stranko delavskega razreda. Ne, niso prepovedali kake stranke ali organizacije, v kateri imajo Hitlerjevi glavno besedo in preko katere se dandanašnji propagirajo nacistične ideje.

Prepovedali so delavsko stranko. Kdo je to storil? Ta ukrep je zahtevala od sodišča (v katerem sedijo večidel bivši vladni visoki uradniki) Adenauerjeva vlada, kakopak ob glasni in tih podpori in odobravanju reakcionarnih krogov in, kar je najbolj žalostno, ob tih privoljavi opozicijskih strank.

Tako se je vodilna opozicijska sila, socialnodemokratska stranka, postavila na, milo rečeno, kaj tučno stališče: sklep sodišča po pravni plati ni kaj oporekati, toda prepoved KP je bila »neumestna«, ker da KP ni predstavljala nobene pomembne politične sile...

In vtem, ko policija in oblasti sploh preganjajo komuniste po vsej Zahodni Nemčiji, so politiki vladnih in opozicijskih strank lepo na početnicah po raznih letovističnih in zdravilišnih ter močeh kot grob o tem napadu na demokracijo... Tako je predsednik socialnodemokratske stranke Ollenhauerk, ki je na početnicah v Celovcu, odklonil novinarjem sleherni izjavo o prepovedi KP Nemčije, češ da politiki povsod na svetu, kadar so na oddihu, nimajo navade dajati političnih izjav in zato tudi on neče biti izjema! Strankini voditelji so samo naročili nižjim funkcionarjem, naj dajo biedikave zjave, ki niso ne krop ne voda.

S to prepovedjo je vlada kancelarja Adenauerja dobila pooblastila, da lahko prepove sleherno stranko in organizacijo, ki ji ni pogodu, s pretezo, da je komunistična. Posledice si lahko predstavljamo...

Ta ukrep zahodnonemške vlade razumljivo ni prispeval k povečanju njenega ugleda med dobro mislečimi ljudmi po svetu, zadal je tudi udarec prizadevanjem za miroljubno združitve Nemčije ter opogumil tiste politične sile v Zahodni Nemčiji, ki so doživle pred enajstimi leti poraz, ki pa spet dvigalo glave.

Toda ljudje so se v teh dobrih dvajsetih letih po Hitlerjevem prihodu na krmilo marsičesa naučili. Predvsem so se naučili razlikovati lažne pridigarje svobode od pravih borcev za resnično svobodno odnose med ljudmi. In k temu spoznanju je v teh dveh desetletjih hudih preiskujenj odločilno prispeval boj delavskega razreda, ki so mu zdaj reakcionarni krogi sadali udarec, ki ga pa nikakor niso porajali.

- Londonska konferenca o Suezu se bliža koncu. — Čeprav so je sklicali na samovoljen način in dasiravno na njej ne sodelujejo vse zainteresirane države, predvsem ne najbolj prizadeta — Egipt, pomeni konferenca zlasti napredek v tem smislu, da se je roljnjanje z orožjem umaknilo diplomatskim pogajanjem.
- V našo državo je prispel na obisk vrhovni poveljnik burmanske vojske general Ne Win. Nekaj dni se je mudil v Beogradu, kjer so ga sprejeli visoki vojaški voditelji, nato pa je obiskal še nekatera druga mesta.
- Gibanje za priključitev Cipra h Grčiji — EOKA — je predkloni oborožen boj, da bi končali prelivanje krvi in omogočili pogajanja z Veliko Britanijo. Britanska vlada pa se do sedaj še ni določno izrekala za obljeno pogajanje, čeprav to zahteva domala vsa britanska javnost.
- Sprišo velikih neredov v Alžirji vlada v velikem delu te dežele pravo izjemno stanje. Ko so francoski padalci v mestu Bonu streljali na muslimansko prebivalstvo, je bilo ubitih okrog 25 ljudi. Alžirski uporniki v zadnjem času še močneje napadajo francoske enote. Tako je neki francoski oddelek pred dnevi padel v zasedo. Od 50 ljudi se jih je rešilo samo pet.
- V sosednjem Maroku je prišlo do politične krize zaradi tešilo v gospodarstvu in upravi dežele. Tako je odstopilo šest ministrov, članov vodilne stranke Istiklal.

Po drugi strani pa so se razostriili odnosi med Marokom in Francijo, ker slednja noče umakniti svojih čet iz te dežele, ki je nedavno postala neodvisna.

● Na kongresu ameriške demokratske stranke v Chicagu je bil za strankinega kandidata na predsedniških volitvah v novembru izvoljen z veliko večino Adlai Stevenson, za podpredsedniškega, kandidata pa senator Estes Kefauver.

● V belgijskem rudniku Marcinelleu že nekaj dni ni več upanja, da bi našli ponesrečenega rudarja še žive. Tako so od blizu 300 ponesrečenih rešili samo šest ljudi... Belgijski parlament bo imel o tej katastrofi posebno debato.

12 let skrivač

Marijborški »Vedec« poroča, da se je javil oblastem Anton Nograjskec iz Preske nad Latiojo. Celih 12 let se je skrival in šele sedaj spoznal, da je bolje, da se pokaže.

Nograjskec je ob začetku okupacije poseenil v Ljubljano, kjer so ga pregovorili za vstop v belo gardo. Konec vojne ga je zatekel v tej izdajski formaciji. Strah pred lastnim ljudstvom in upanje, da se bo pri nas kaj spremenilo, ga je pogonjal, v skrivačvo in je gotovo v Sloveniji v tem žalostnem lastnem izobčenju iz družbe dosegel rekord. Pravijo, da je tisti dan, ko se je spet pokazal po dvanajsetih letih javnosti, imel bračo skoraj do tal. V domačem kraju so ga seveda že vsi pozabili in menili, da je mrtev, zato je njegov povratek med ljudi pomenil pravo senzacijo. Ko je opisal organo Tabinista za notranje zadeve svoje življenje, so ga takoj izpustili.

Iz novomeške beležnice

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Uradi so ogledalo

Uradi so ogledalo našega javnega in političnega življenja. Tega bi se morali vsi zavedati. Tisti, ki prihajajo vanje po opravkih, in tisti, ki v njih delajo. Zal pa ni vedno tako. Nevidnost, brezbrzičnost in sklicevanje na apilivne prijatelje stalno poživljajo pisarniško ozračje.

Kmet bi rad dal sina učiti v obrtno šolo. »Ni več prostora, pa naj gre služiti?« so mu rekli nekje na okraju. »Služi? Moj sin bi rad bil inžir.« — »Ja? Jaz bi tudi rad imel avto, pa ga nimam!« — Kmet je odšel. Kaj si je mislil o uradniku, ni težko uganiti.

Neredko se zgodi, da prihajajo ljudje v urad pijani, prekletno, vpijejo in skoraj fizično obračunavajo z uslužbenci. Stranec imajo navado izsiljevat, da se sklicujejo na svoje vpisane prijatelje, ki svam bodo že pokazali, kaj je prava, ali pa tožarju svoje sosedo, ki nso imeli verjeto, protekcijske!

Tak človek je zaslužil drugega, kot da se ga postavi pred vrata. Po drugi strani pa se zgodi, da uslužbenec pošilja stranko iz ObLO na OLO, iz sobe v sobo, pa spet na ObLO, da dobio ljudje nazadnje občutek, da nikjer nič ne vedo.

Postarna, od dela sključena mamica je prišla morda tam nekje iz zakotne hribovske vasi. Peš.

»Kaj bi radi?« — Danes ni uradnih ur. Pridite drugič!« — Tudi tako je pogosto zavrnivo. Ali ni šla/birokracija v svoji vniem le malo predaleč? — In še maršak takega je, kar bi kazalo premisliti in popraviti in odpraviti.

To so malenkosti — bo kdo dejal. Ali so res malenkosti? Uradi so ogledalo...

Bršljijske nezgode

V Bršljinu je precej obrtnikov in podjetij, ki pri svojem delu uporabljajo stroje na električni pogon. Skoraj pri vsaki hiši pa imajo tudi radijski sprejemnik. Zanimivo pa je to, da je postulatcem, razen v večernih urah, povsem onemogočeno normalno poslušanje radijskih oddaj, zaradi oglašujočega hreščanja in piskanja v sprejemnikih. Potrebno bi bilo, da obrtniki v Bršljinu (in ostali čimveč elektrifikirani strojev — seveda), sami pregledajo ozemljenost in električno napeljavo, ali pa pokličejo ljudi, ki

so za to odgovorni. Dobro bi bilo, da se prizadeje spomnijo na Uredbo, ki govori o teh stvareh (blokiranje), in store potrebne ukrepe, da se omogoči poslušalec radia normalen sprejem, obenem pa se prepreči gospodarska škoda, ki lahko nastane zaradi okvar. Majomarost ni bila še nikomur v korist, in v tem primeru gre nedvomno za veliko malomarnost.

Ko smo ravno pri malomarnosti — Avtobus, ki vozi iz mesta na postajo in v Bršljin, bi se lahko ravno točno po voznom redu, posebno zjutraj bi mu ne bilo treba puščati ljudi (precej se jih vozi v mesto v službo) na ceditu, kot se je to zgodilo v ponedeljek, dne 12. avgusta, ko sploh ni privozi v Bršljin.

Kino hreščanje

Ze dolgo časa se ljudje v Novem mestu sprašujejo, kdaj si bodo v kinu »Krkas« nabavili posteno aparaturo in zvočnik, da bo filmska predstava res užitek, ne pa povod za slabo voljo in negotovanje. Vse skupaj postaja že anekdota, če pomislimo, da v drugih mestih

Po Kočevskem in Subi krajini

Nova spominska plošča

Preteklo nedeljo so na Hribu pri Koprivniku blizu meje med kočevskim in novomeškim okrajem odkrili spominsko ploščo na kraju, kjer so enote Jurinškega bataljona XVII. divizije NOVJ in enote VIII. SNOB dne 14. novembra 1944 uničile prvi Rupnikov bataljon. Spominsko ploščo je odkril nekdanji komandant te brigade, narodni heroj Jože Ožbolt, sedaj aktivni polkovnik JLA. Odkritja se je udeležilo mnogo nekdanjih borcev, ki so tu sodelovali v borbah, in mnogo ostalih prebivalcev.

Prizgali so žarčice

Tudi na Robu je zasvetila elektrika. Električna luč je za ta kraj velika pridobitev. Zdalj bodo na Robu lahko ustanovili lesno predelovalni obrat na prostoru, kjer je stala nekot žaga. V okolici Roba rastejo prostorni gozdovi, v teh krajih pa živi tudi mnogo suhorobarskih rezbarjev, zato je obrat za predelavo lesa v Robu toliko bolj potreben. Stroje imajo že

mislijo že na Wild-screen in cinemascope, v Novem mestu pa nimamo niti postenega zvočnika. Pa se to menda le že čudilo nekaj let, da se ne bi filmski trak vsaj enkrat pretrgal. R.

Tednik »Ogledalo«

Prejšnji teden so v kino Novo mesto (DLP) vrtili kot predzrim nek tednik v hrvaščini z naslovom »Ogledalo«. Celih 15 minut so se vrstile na platnu slike neverjetne primitivnosti in neumnosti brez vsakega smisla in vsebine. Fant nosi po ulici veliko ogledalo. V njem se vidijo obrazi in hiše, mimo katerih gre. Nato ga obstopijo otroci in se gledajo ter spakujejo pred ogledalom. Potem navedajo fanta, naj razbije ogledalo, kar pa noče storiti, končno pa ga vrže po stopnicah. Ne vemo, ali so snemalci tega filma imeli namen posneti dokumentarni, ali umetniški film, ali posneti dnevniki dogodka na ulici, doseglji niso prav ničesar, pač pa zgražanje pri gledalcih.

Ali ni škoda denarja za teke neumnosti? Tudi uprava kina bi morala posvetiti več pažnje

izbirji tednikov, saj imamo domaći že prav lepo izbiro in udji zelo dobrih. S takim tednikom zmanjšuje zanimanje obiskovalca za kino predstave sploh.

Kruh je — kruha ni

To se dogodi v Novem mestu. V pekariji delajo noč in dan, da napečejo dovolj kruha za vse mesto in se okotijo, vendar se dogodi, da v večernih urah ostane brez kruha. To pa ne po krivdi pekov, pač po prodajalcev, odnosno prodajalci.

Po 18. uri prodajajo kruh v slaščiarni na Glavnem trgu. Neredkokdaj pa se zgodi, da kruha v slaščiarni zmanjka. V takem primeru bi morali uslužbenec stopiti ponj preko ceste v Pekarno. Toda to je zanje, kot kaže, preveč. Lažje je reči stranki: »Kruha ni več!«

Ali bi se dalo morda kako urediti, da bi imela slaščiarna kruh v prodaji, dokler je odprta? Ali je tak napor, stopiti čez cesto in prinesiti kruh ter ustreči potrošnikom, zaradi katerih so uslužbenec v slaščiarni in ne obratno?

Loškopotoški vodovod

Po predvidenih načrtih odo dela pri gradnji vodovoda v Loškem potoku končana prihodnje leto. Novi vodovod bo dajal zdravo pitno vodo šestim loškopotoškim vsem. Prebivalci bodo pomagali pri gradnji z lesom, s prostovoljnimi delom in z gradbenim materialom, prejel pa bodo tudi nekaj pomoči.

50-letnica športnega društva

V Ribnici se pripravljajo na okrajni zlet društev Partizana, ki bo v nedeljo 9. septembra. Dela pri urejanju in gradnji šlaščona poteka kar živo. Tudi drugje se pozna praznično vzdušje in vna prebivalstva, da bi čim lepše praznovali 50. septembra, ki bo hkratni tudi pedesetletnica delovanja domačega športnega društva.

Lepi uspehi

V pripravah na polletni občni zbor so zadrudniki iz Hinj v Subi krajini pregledali svoje delo. Preje niso na tem področju vodili rodovniškega seznama za živino, toda, ko so ga sedaj uvedli, je večje zanimanje za živinorejo med živinorejci, saj daje suhokrajnskim kmetom lep dobiček. Gozdnih posejcev in zelišč je kupila KZ

VINO JE UTAJIL

Kot vsi vinogradniki je bil tudi župnik upravitelj dr. Vincenc Bekv v Semiču dolžan prijaviti pridelek vina zaradi plačila prometnega davka. Težko je verjeti, da je župnik tako slab računar in vinogradnik, da ne bi vedel, koliko je pridelal in koliko drže sodi. Bolj verjetno je, da je namerno prijavil skoraj 400 litrov vina manj kot ga je pridelal in s tem hotel oškodovati skupnost za nad 3.700 din prometnega davka. Davčni organi občinskega ljudskega odbora, ki niso verjeli, da je imel župnik tako slab pridelek, so napravili kontrolo v njegovi kleti in ugotovili, da je

Sedaj pa še polni

Iz Suhe krajine poročajo, da so se divjim vjavi, ki jim delajo škodo na polju, letos pridružili še polni, Seveda ne napačno krompirja in koruze, pač pa so se spravili na sadno drevje. Ker v gozdovih letos nimajo hrane, so prišli na vrtove in tam grizejo sadje. Kaže pa, da se suhokrajanci ne boje preveč teh zverin, saj jih pridno love v pasti. Kozuški bodo oškodovina za uničeno sadje.

Dvoje pritožb čez avtobusne sprevočnike

Na naše uredništvo smo prejeli dopis s podpisom T. ch. Pisce se pritožuje, da je 11. avgusta peljal skozi Kostanjevico po avtobusni postaji, zato ni mogel sprejeti vseh čakajočih na avtobusni postaji, pač pa je spovednik namignil prijateljem svojim znanec in prijateljem, ki so se nato zrinili v avtobus mimo vrste. Pri vsem tem se je čakajočim potnikom še posmehoval.

Tudi iz Senjernerja so nam sporočili, da je avtobusni spre-

Potujoči kino

predvaja ameriški barvni film »Viharni zaliv«. 24. avgusta ob 20. uri v Stopičah, 25. avgusta ob 20. uri v Strah, 26. avgusta ob 15. uri v Skočjanu in ob 18. uri v Smarjeti.

Učiteljske

Na učiteljsku v Novem mestu bodo popravni izpiti 28. avgusta, diplomski izpiti 31. avgusta, sprejemni in popravni izpiti sprejemnih izpiti 1. septembra, vsakokrat ob 8. uri. Redni pouk se začne 5. septembra. Ravnateljstvo.

Gimnazija v Novem mestu

Popravni izpiti na gimnaziji v Novem mestu se bodo pričeli 27. avgusta, sprejemni izpiti in maturi pa 30. avgusta. Podroben razpored je na oglasni deski v gimnaziji. Ravnateljstvo.

Kaj je z mokronoškim gasilci?

Mokronoško gasilstvo je v razstavi. Če se vprašamo po vzrokih, ki so pripeljali nekde tako sloveče mokronoške gasilce s skoraj osemdesetletno tradicijo v to stanje, ni prav nič zgrešeno če rečemo, da so temu krivi »neslavni sinovi slavnih očetov«.

IZ DRAGOLJNE VASI

V noči od 12. na 13. avgusta so divji prašiči na njah ob robu vasi povzročili precejšnjo škodo. Posestnik Jože Skof je bil najbolj oškodovan. Iz sledov je bilo razvidno, da jih je bilo precej — kakih 10 — ki so šli v gosemj red. Prišli so iz smeri Srdnjega vrha, odšli pa po gozdu med Lohovca in Kravčevim vrhom.

Sedaj pa še polni

Iz Suhe krajine poročajo, da so se divjim vjavi, ki jim delajo škodo na polju, letos pridružili še polni, Seveda ne napačno krompirja in koruze, pač pa so se spravili na sadno drevje. Ker v gozdovih letos nimajo hrane, so prišli na vrtove in tam grizejo sadje. Kaže pa, da se suhokrajanci ne boje preveč teh zverin, saj jih pridno love v pasti. Kozuški bodo oškodovina za uničeno sadje.

Dvoje pritožb čez avtobusne sprevočnike

Na naše uredništvo smo prejeli dopis s podpisom T. ch. Pisce se pritožuje, da je 11. avgusta peljal skozi Kostanjevico po avtobusni postaji, zato ni mogel sprejeti vseh čakajočih na avtobusni postaji, pač pa je spovednik namignil prijateljem svojim znanec in prijateljem, ki so se nato zrinili v avtobus mimo vrste. Pri vsem tem se je čakajočim potnikom še posmehoval.

Tudi iz Senjernerja so nam sporočili, da je avtobusni spre-

KINO

»Krkas« — Novo mesto: od 24. do 27. avgusta: poljski barvni film »Zasedovanje«. Od 28. do 30. avgusta: madžarski barvni film »Lilijonfo«. Dol. JLA — Novo mesto: od 24. do 26. avgusta: ameriški film »Balada o črnem zlatu«. Od 28. do 30. avgusta: madžarski film »Pomlad v Budimpešti«. Cromelje: od 23. do 26. avgusta: ameriški barvni film »Skandal v Skurju«. 28. avgusta: »Ostrček«. 29. in 30. avgusta: ameriški barvni film »Dvigni zavosno«. Metlika: 25. in 26. avgusta: »Vrtno greha«. 29. avgusta: »Doktor v hiši«.

Ljudska univerza v Kostanjevici

V nedeljo 26. avgusta ob sedmih zjutraj v Domu kulture: O slovenski ljudski kulturi. (O kmečkih hišah, narodnih nošah in običajih). Predaval bo ravnatelj Etnografskega muzeja v Ljubljani, Boris Oreš. Predavanje bo s sklopičnimi slikami. Vabljeni.

Vajenska šola v Novem mestu

Upraviteljstvo vajenske šole raznih strok v Novem mestu obvešča vse mojstre, stare in vajence:

1. Sprejemni izpiti za vse, ki nimajo dveh gimnazij od 6 razredov osnovne šole in bodo šli v uk k podjetjem ali obrtnikom, bodo 1. septembra ob 7. uri zjutraj v prostorih vajenske šole. S seboj naj prinesejo zadnje šolsko spričevalo in pisane potrebščine.
2. Ponovljalni izpiti za vse razrede bodo 2. in 3. septembra t. l. ob 7. uri zjutraj v prostorih vajenske šole. Vajenci naj prinesejo s seboj šolsko spričevalo in pisane potrebščine.
3. Zaključni in privatni izpiti za vse razrede in za zaključni izpiti bodo 2. s. in 4. septembra ob 7. uri zjutraj v prostorih vajenske šole.
4. Vpisovanje v I., II. in III. razred bo od 1. do 4. septembra od 7. do 14. ure v parni vaješki šoli. Vajenci, ki bodo vpisali v I. razred morajo prineseti s seboj zadnje šolsko spričevalo oz. potrdilo o opravljenem strokovnem izpitu, rojstni list in učno posodobno. Vajenci, ki so že obiskovali tukajšnjo šolo, naj prinesejo s seboj je zadnje šolsko spričevalo.
5. Začetek šolskega leta je 5. septembra. Vajenci se naj zberejo ob 7. uri v šolskih prostorih, kjer bodo razdeljeni po razredih in seznanjeni z urnikom in šolskimi pravili. Upraviteljstvo.

Potujoči kino

predvaja ameriški barvni film »Viharni zaliv«. 24. avgusta ob 20. uri v Stopičah, 25. avgusta ob 20. uri v Strah, 26. avgusta ob 15. uri v Skočjanu in ob 18. uri v Smarjeti.

Učiteljske

Na učiteljsku v Novem mestu bodo popravni izpiti 28. avgusta, diplomski izpiti 31. avgusta, sprejemni in popravni izpiti sprejemnih izpiti 1. septembra, vsakokrat ob 8. uri. Redni pouk se začne 5. septembra. Ravnateljstvo.

Gimnazija v Novem mestu

Popravni izpiti na gimnaziji v Novem mestu se bodo pričeli 27. avgusta, sprejemni izpiti in maturi pa 30. avgusta. Podroben razpored je na oglasni deski v gimnaziji. Ravnateljstvo.

Kaj je z mokronoškim gasilci?

Mokronoško gasilstvo je v razstavi. Če se vprašamo po vzrokih, ki so pripeljali nekde tako sloveče mokronoške gasilce s skoraj osemdesetletno tradicijo v to stanje, ni prav nič zgrešeno če rečemo, da so temu krivi »neslavni sinovi slavnih očetov«.

IZ DRAGOLJNE VASI

V noči od 12. na 13. avgusta so divji prašiči na njah ob robu vasi povzročili precejšnjo škodo. Posestnik Jože Skof je bil najbolj oškodovan. Iz sledov je bilo razvidno, da jih je bilo precej — kakih 10 — ki so šli v gosemj red. Prišli so iz smeri Srdnjega vrha, odšli pa po gozdu med Lohovca in Kravčevim vrhom.

Sedaj pa še polni

Iz Suhe krajine poročajo, da so se divjim vjavi, ki jim delajo škodo na polju, letos pridružili še polni, Seveda ne napačno krompirja in koruze, pač pa so se spravili na sadno drevje. Ker v gozdovih letos nimajo hrane, so prišli na vrtove in tam grizejo sadje. Kaže pa, da se suhokrajanci ne boje preveč teh zverin, saj jih pridno love v pasti. Kozuški bodo oškodovina za uničeno sadje.

Dvoje pritožb čez avtobusne sprevočnike

Na naše uredništvo smo prejeli dopis s podpisom T. ch. Pisce se pritožuje, da je 11. avgusta peljal skozi Kostanjevico po avtobusni postaji, zato ni mogel sprejeti vseh čakajočih na avtobusni postaji, pač pa je spovednik namignil prijateljem svojim znanec in prijateljem, ki so se nato zrinili v avtobus mimo vrste. Pri vsem tem se je čakajočim potnikom še posmehoval.

Tudi iz Senjernerja so nam sporočili, da je avtobusni spre-

OBVESTILO

TURISTIČNO BIRO »PUNIK« — Novo mesto

Opozarjamo vsa podjetja, ki nameravajo obiskati zagrebški veleizložbeni od 7. do 20. septembra, naj pravčasno naročijo pri nas avioob.

Mlinarji, pozori!

Kmetijska zadruga Sela Sumberk, žel. postaja Radovna vas, bo na javni dražbi 28. avgusta ob 8. uri zjutraj na Sela Sumberku prodala dva kmečkata mlinca na motorni pogon in električni motor v brezbenem stanju. Ne zamudite ugodne prilike!

Zahvala

Podpisana Crnič Marija, posestnica iz Boginje vasi št. 7, se iskreno zahvaljuje DOZ za povračilo škod, ki mi lo je povzročila strela, ki je udarila v hlev in ubila 4 glave govedarja vinski. Prav posebej se zahvaljujem zastopniku DOZ v Kočevju Juliju iz Gradca, ker sem se le na njegovo priporočilo zavajavala, in vsem sosedom, ki so mi pomagali na kakršen koli način.

MALI OGLASI

POSTENEGA NAJDIHELJA prošen, naj mi vrne rdečo jopico, izgubljeno od Dr. Volčičeve ul. do lesnega mostu v Novem mestu, na upravo Dol. lista. CEBELE zamenjam za dober radioapar. Springer - Cromelje. ZA INSTRUKCIJE 4. razreda osh. šole namim študentki upravljalca stanovanje. Naslov v upravi lista. (358-56) PRODAJ ZLATO za zobe. Naslov v upravi lista. (358-56) TRISOBNOM KOMFORTNO STANOVANJE s kopalnico v Celju, zamenjam za enako ali dvosobno v Novem mestu. (357-56) PRODAJ 7 gramov zlata za zobe. Naslov v upravi lista. (358-56) PRODAJ RABJENI OSMARO, otmarno, mlto, stois in razna druge stvari. Vprašati: Novo mesto — Cankarjeva 33. PO UGODNI CENI PRODAJ 10 »Zniderščevih« panjev. Turk Albin, Podturen 56, p. Dol. Toplice.

IZ MATIČNIH URADOV

Novo mesto

V času od 11. do 18. avgusta je bilo rojenih 10 dečkov in 12 deklic. Poročila sta se: Ing. Adamovič Borivoje in Novak Majda, zdravniška pomočnica, oba iz Novega mesta. Umrl je Petrovič Ilija, oficir JLA, 33 let, iz Novega mesta.

Gotna vas

Umrla sta: Zelinger Anton, otrok, 5 mesecev, z Dolca, in Dular Franc, kmetovalec, 70 let, iz Regeče vasi.

Prečna

Umrla je Blažič Terezija, učiteljica, 83 let, iz Lotne.

Novomeška porodnišnica

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Hafner Marija iz Kočevske reke — dečka, Kapf Andreja v Uršnih sel — deklco, Zupančič Terezija z Verduna — dečka, Sterk Olga s Planine — deklco, Matko

Kronika nesreč

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Sebanec Marija, blagajničarka iz Trbiča je padla in oškodovala ramo. Avca Alojza — sina posestnika z Malega Slatnika, je neznanec udaril s senčlenico po glavi. Zagar Anton, sin posestnika iz Obelja, je padel pod voz in si poškodoval obraz in desno roko.

ŠPORTNI DOGODKI

Pred nogometnim turnirjem v Kočevju

ELAN (N. m.): GARNIZON (Bršljin) 1:1 (1:0)

V okviru priprav za nogometni turnir v Kočevju (23. in 26. avgusta) so članov v Novem mestu odigrali prijateljsko tekmo z enajstoročnim Garnizonom Bršljin. V prvem polčasu, ko se niso bili utrujali, so bili Elanovci boljji in so povedli s svojo vrsto v vodstvo s Hrvatovim golom. V dru-

Blago za soboto in nedeljo v Črnomlju finale moštvenega prvenstva Dolenjske

23. in 26. avgusta bo v Črnomlju četverboj najboljših dolenjskih ekip za moštveno šahovsko prvenstvo Dolenjske. Nastopila bodo moštva iz Kočevja, Črnomlja, Trebnjeja in Novega mesta. Prvenstvo bodo branili šahisti Novega mesta. Prvak Dolenjske

Kojarjeva — prvakinja LRS v atletskem troboju

Na atletskem prvenstvu v troboju za mladinke, ki je bilo v Mariboru, je Kojarjeva iz Novega mesta dosegla prvo mesto in tako postala republiška prvakinja. — Zmagala je v vseh panogah. V višino je skočila 140 cm, kroglo je vrгла 11,48 m daleč, 100 m pa je pretekla v času 14,3. Ob močnejši konkurenci, bi gotovo dosegla še boljše rezultate. Skupno je zbrala 2006 točk.

Kegljanje

Kegljaška podzveza za Dolenjsko je na področju kegljašev v kegljaški razpisala nagradno kegljaško tekmovalje. Za to tekmovalje je veliko zanimanja, saj so razpisane lepe nagrade: radioapar, moško kolo, 3 m blaga za moško obleko, ženska ročna ura, blago za kletjo, drva in še mnogo drugih nagrad.

Pravico do tekmovalja imajo vsi člani kegljaške podzveze za Dolenjsko, kakor tudi vsi ljubitelji kegljaškega športa. Kegljanje se razvija v prostem slogu po 5 lučev in čiščenje. B. M.

Pogovori o jeziku

Ljudska revolucija in osvoboditev nista zarezali globokih brazd samo v naše gospodarsko, socialno in politično življenje, marveč sta sprostil tudi duhovno ustvarjalnost delovnega človeka, ki jo je dotlej na vseh konkih in krajih dušil stari, okosteneli družbeni red. To se je najbolj pokazalo v številnih igriških družinah, pevskih zborih, revijah in listih, ki so se pojavili po osvoboditvi kakor gobe po dežju. Vsa ta sproščenaost na najrazličnejših področjih javnega življenja pa je kajpada najno morala vplivati tudi na naš jezik: nastala je cela kopa novih besedi in besednih zvez, včasih lepih in potrebnih, včasih nepotrebnih in spatenih, narejenih brez pravega premisleka po tujem kopitu, ki se duhu našega jezika ne prilaga. Toda kakor je novi čas nam vsem poleg pravic prinesel tudi dolžnosti, tako nam je sproščeno kulturno življenje naložilo tudi večjo skrb za obliko in razvoj našega knjižnega jezika. Jezik namreč ni le eden izmed vpadljivih znakov narodnosti, ampak tudi učinkovito sredstvo za kulturni napredek ljudstva. Zato je dolžnost nas vseh, da v novi družbi še s posebno ljubeznivostjo z čutom odgovornostjo negujemo jezik in ga razvijamo.

Na žalost pa moramo le prevečkrat ugotavljati, da so govorniki, šolniki, člankarji in celo poklicni pisatelji ne zavedajo dovolj dolžnosti do domačega jezika. Nekateri mislijo, da je dovolj, če so razumljivi, vse drugo, to je čistost jezika, lepota izraza, pa da je popolnoma odveč. Oton Zupančič, veliki pesnik ter mojster jezika, je sodil drugače, saj je zapisal nekatere ostre besede: »Redki so listi, ki menijo, da se lastnega jezika ni treba učiti. Tako mislijo je in znamenja nekake poglavitosti, ki je puhel sad

duševne lenobe in plitke čustvenosti, lastnosti, ki za vseobčnost niso kdo ve kako zaželene ali koristne.«

Zanimivo pa je, da Zupančič prav nič ni bil v skrbeh za jezik delavca in kmeta, pač pa za inteligence. Naše razumnstvo spreved brede po tujih vodah in zanaša v domačo govorico ne le tuje izraze, temveč tudi tujeja duha. Z neprestanimi nevarnostmi se ima otepati v domaćini, ki je prečesto odvisen od neslovenskih in neslovenskih izvornikov; ako ni jezikovno čvrsto podkovan, se kmalu izboji in ne presaja več misli in duha, marveč preklada besede kakor polena.

Toda krivico bi delali časniki, urednikom listov in njihovim korektorjem, če bi valdili vsi krevdo nanje; ne, velik delež imajo pri tem govtovodi govorilci, uradnj jezik in — kakor se nemara sliši čudno! — šola. Leto za letom imam priložnost poslušati dijake in njihove profesorje, kako govore pri zaključnih izpitih.

Njihova govorica je polna celotakih napak, ki jih obravnava tudi najpreprostejša šolska slovnica, da ne govorim o Slovenskem pravopisu, ki bi moral vsaj v glavnih načelih biti doobra znan vsakemu izobražencu.

Priznatj moram pa tudi tole: večkrat me je preprost človek, bodisi na cesti, v trgovini ali gostilni povprašal, ali je ta in ta beseda res slovenska, ali se piše tako ali tako; le redkokdaj pa me vpraša za svoj slavnovski tovariš, o katerem vem iz izkušnje, da je njegovo znanje pravopisa hudo hudo pomankljivo... Čemu naj pa tak človek sprašuje? boste nemara dejali, saj je sam hodil v šole! Res je tako, toda temu je morda že več desetletij, in če znanja ne obnavlja, sčasoma marsikaj izpuhti. Na sejanete? Pred nedavnim ste nemara sami brali v nekem našem listu dve takile pravopisni vekturi, ki nikomur ne dejata: »Ast

37, 38 in 39 letnik NA MIRNI Etnografi v okolišu Kostanjevice

Kakor duša naroda jasno za-blesti šele v narodnih pesmih, tako vojaške pesmi razkrivajo vojakovo srce. Toda ko ob koračnicah in vojaških popevkih prljuskuje odmevom svoje notranjosti, zaznavamo, da naše srce čisto drugače vzdrhteva ob melodiji in besedni toplini partizanske pesmi, kakor ob otočni pesmi avstrijskega soldata, ki se je moral sprehati pred sovražnimi puškami za tuje koristi, brez užigajoče ideje, za katero bi bilo vredno iti v boj in smrt.

Zakaj je naš vojaška pesem 18. in celo 19. stoletja tako otočno brezupna, nam pove zgodovina vojaških obveznosti. Splošno vojaško obveznost so vpeljali v Avstriji 1763. leta. Ta ukrep je žalostno in globoko odjeknil med našim ljudstvom, saj je opustil vojaške službe le bogoslovce, obrtnike in delavstvo po obrtnih delavnicah. Do leta 1802 je bila pri nas vojaška služba dosmrtna, do 1845. leta 10., oziroma 14-letna. Šele po letu 1866 se je uveljavila osemletna vojaška obveznost in naposled tudi obveščala. Vojaška služba pa ni jemala našemu človeku le prostosti za dolgo vrsto let, ampak ga je odtegovala tudi za nedogledno dobo domu, največkrat celo domači deželi. Tako ni čudno, da so se mladi fantje radi skrivali pred

nabori po gozdovih, posebno še, ko se jim je v letih dozorevanja svitalo, da bi morali umirati v trenutku, dolgo vrsto let ali vse življenje na prostiranih mejah državniške posesti sočeta narodov za tuje koristi.

V drugi svetovni vojni, ko je dolensko ljudstvo po kmečkih punth prvih v zgodovini vedelo, da se bori za narodno svobodo, za zemljo in za delo, pa so postali prav najzastalejši predelci Slovenije srednje vse-ljudske odpora proti okupatorju, ki je grozil, da bo do korenin iztrebil slovenski ži-velj.

Take misli so nas spremljale na obisku v Taboru predvojaške vzgoje na Mirni. Kako drugače se pripravila danes naša mladina za obrambo domovine! Lepšega prostora za taborjenje kmečke in delavske mladine kakor je Mirna, bi si okrajni odbor Ljudske prosvete ne mogel izbrati. Člani štaba mladinskega tabora so nam v razgovoru povedali, da je okolica Mirne primerna za vse vaje, ki jih morajo obvladati obvezniki predvojaške vzgoje, preden so poklicani v vojsko. Tako se bo v taboru izvršilo osem izmen dolenske mladine, ki preživijo do štirinajst dni vojaškega življenja v nekdanji, še dokaj dobro ohranjeni mirnenski grajski

pristavi. — Komendant Tabora predvojaške vzgoje Franc Zagar in inšpektor predvojaške vzgoje pri OLO Novo mesto Rudi Likar sta nam povedala, da imajo največje skrbi v denarjem, saj so morali vsa gospodarska grajska poslopja za taborjenje primerno urediti. Tako nimajo mladi obvezniki predvojaške vzgoje primernih enotnih oblik, kakor v ostalih okrajih, ki bi dajale taboru in taborjenju vojaški videz.

Dnevni red taborjenja imajo na Mirni strogo določen. V dopoldanskih urah skrbijo za mlade predvojaške obveznike in jih priučujejo vojaških veščin četni komandirji, ki so vsi aji rezervni oficirji ali rezervni podoficirji. Mladinci iz raznih dolenskih krajev se različno hitro privajajo vojaškemu življenju. V posameznih izmenah tabori na Mirni okrog 270 obveznikov predvojaške vzgoje, med katerimi so doslej želi največje priznanje pri svojih komandirjih in članih štaba Cromaljevi in Metličarji, medtem ko so dosegali mnogo slabše uspehe mladinci iz Skočjana, Mokronoga in Trebelnega. Iz okolice Trebelnega so prišli nekateri prviki tako daleč v svet in med njimi so bili tudi nekateri, ki so prvič v življenju videli vlak. Iz ostalih dolenskih krajev prinašajo mladi ljudje na tabor razne kožne boleznij in lišaje, ki jih povzročata zanemarjenost in osebna nečistoča. Iz Slovenske vasi pri Mirni so poslali na tabor tudi 4 nepismene mladince, pa tudi iz drugih krajev jih ni manjkalo. Mnogi mladi ljudje ne čitajo ne časopisov ne knjig, zato so popolnoma odmaknjeni od vsega, kar se v njihovi okolici in v svetu dogaja.

Morda bi bilo dobro, da bi Tabor obveznikov predvojaške vzgoje obiskala kdaj pa kdaj predstavnostva občin, ki pošiljajo na tabor svojo mladino. Toda žalostno je, da dostej Tabora ni obiskali še niti en sam predsednik dolenskih občin, mit ni bilo na obisku mož iz mirnenske občine, čeprav je oddaljeno taborišče od občinske hiše le nekaj sto metrov. Pač pa so obiskali mladino, ki tabori na Mirni, nekateri naši politični predstavniki, med njimi tudi predsednik SZDL novomeškega okraja Jože Borštnar, ki se je zadržal v taboru ves dan in se podrobno zanimal za življenje predvojaških obveznikov.

Redno prihajajo predavati o vseh vprašanih iz kmetijstva v Mirno predstavniki Okrajne zadrzne zveze in Ljudske tehnike, medtem ko mnogi drugi, že prijavljeni predavatelji, izostajajo, kar je doslej motilo redno populadansko taboriščno življenje. Mladi vojaški obvezniki, med katerimi so 37., 38. in 39-letniki, se živo zanimajo predvsem za vse tiste dogodke, v katere se vsak dan pri delu zadevajo. Pogovarjajo se o političnih dogodkih v svetu, o na-

preduku svetovne in naše domače tehnike ter o davkih in takсах, ki jih morajo plačevati kmetje. Nikakor ni bilo prav, da bi tega živlega zanimanja sproti ne utešali, zato naj bi predavatelji redneje obiskovali Mirno. Vsekakor pa je strijčno taborjenje obveznikov predvojaške vzgoje daleč boljše oblika predvojaškega izobraževanja, kakor pa prej udomečeni shodi mladine na občinah, kamor so prihajali mladi ljudje nedisciplinirano, večkrat za zamudami in še večkrat opiti. Vsakdo, uraden obiskovalec tabora ali pa slučajni popotnik, začuti v taboru duh discipline in urejenega taboriščnega življenja. Tako očno je povedala tudi vojaška inšpekcija, v kateri so bili predstavniki vojaških oblasti iz Zagreba in Beograda. Zelim, da bi mladina, ki je taborila in še tabori na Mirni, prišla domov ne samo z večjim znanjem, ampak z nepozabnimi vtisi, ki nam jih lahko posreduje le prijetno taboriščno življenje. Ponesla naj bi tudi v domače vasi duh tovarštva, ki lahko raste in se krapje le pri skupnih naporih in uspehih!

Ze ves avgust se mudijo v Kostanjevici na Krki etnografi, ki proučujejo Kostanjevico in njeno okolico. Ob tej priložnosti smo dali vodji skupine, tovarišu BORISU ORLU, ravnatelju etnografskega muzeja v Ljubljani, nekaj vprašanj, na katera nam je rad odgovoril.

KAKŠEN JE NAMEN VAŠE SKUPINE IN KDO JO SE-STAVLJA?

Terenska skupina Etnografskega muzeja v Ljubljani ima tale delovni načrt: v avgustu letošnjega leta raziskati območje Kostanjevice v etnografskem pogledu, ali z drugimi besedami: raziskati raznovrstno ljudsko kulturo tega ozemlja na Dolenskem. V tej skupini sodelujejo predvsem uslužbenci Etnografskega muzeja v Ljubljani. Instituta za narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani in študentje etnografske - etnološke stolice ljubljanske univerze.

Naše delo smo si takole po-

razdelili: Ljudsko stavbarstvo in notranja hišna oprema (Fanci Sarf), poljedelstvo, živinoreja, domača obrt in hišna delavnost (Boris Orel), vinogradništvo, sadjarstvo, čebelarstvo in zbiralno gospodarstvo (Pavla Strukelj); lov in ribolov, trgovina in promet (Tone Cevc); ljudska prehrana in noša (Marta Ložar); ljudsko pravo in pravni običaji (Sergij Vilfan in Jože Fridl); ljudsko pesništvo in pripovedništvo ter igre (Milko Matičev); ljudski običaji, verovanja in medicina (Marija Jagodic); ljudska umetnost (Tone

STE KAJ POSEBNEGA ODKRILI NA NAŠEM OZEMLJU?

Naše letošnje delo v okolici Kostanjevice pomeni pravzaprav nadaljevanje svoječasnih etnografskih raziskavanj na sosednjem šentjernejškem področju. Po enem tednu dela nam seveda ni mogoče mnogo govoriti o naših izsledkih. Omejujemo se zgolj na ugotovitev, da smo na kostanjevskem območju našli še kar precej spomenkov stare ljudske kulture. Omenjamo na pr. stare lesene hiše s skromno notranjo opremo, hrame, stare

Belokranjska hiša, značilen primer stare dolenske domačije.

Cevc); zbiranje etnografskih predmetov (Danica Zupančič); tehnično in prostorsko risanje (Tine Bizjak in Sibila Netek); fotografiranje (Boris Orel, F. Sarf in M. Matičetov).

KAKO STE ZADOVOLJNI S SVOJIM DOSEDANJIM DELOM?

Z našim doseganjam delom smo zelo zadovoljni, čeprav obiskujemo vasi in njihove prebivalce v času, ki deloma ni ravno ugoden za nas. Pri tem mislim na kmečko delo v avgustu.

Če umre cigan-godbenik

Sredi julija letos je umrl v Budimpešti Sandor Irma, eden najboljših primažev izmed vsem madžarskih ciganskih orkestror. V pogrebnem spredu mu je igralo žalostinke 300 ciganskih violinistov, skupno pa se je po-berga udeležilo 35.000 ljudi.

Občni zbor osamelih src

Časopisi poročajo, da imajo samci in samke svetovno organizacijo, ki prireja letne občne zbornice. Namen organizacije je, da pomaga združevati osamela srca obeh spolov.

Letošnji občni zbor svetovne zveze samcev in samk je bil v malem holandskem mestu Grevenbricht, udeležilo pa se ga je 800 »osamelih src«. Občni zbor je trajal več dni. Kmetije iz okolice mesteca so med občinim zborom imele veliko dela, da so preganjali udeležence občnega zbora, ker so jim tepali travo in žito. Pri tem jim je pomagala tudi poljoja, Trdilo, da je bil uspeh lanskega občnega zbora te zveze 15 porok. Koliko jih bo letos, še ni znano.

Zanesljiva zaščita pred atomsko bombo

Angleški list »British Army Journal« ima stalno rubriko, v kateri »zlagla bralcem stalne« atomske bombe. Za nedelotkrat je moral odgovoriti »obvo- nim bralcem na vprašanje: »Kako naj se zaščitim pred atomsko bombo?« Nedavno pa je urednik rubrike na ponovno tako vprašanje odgovoril lednato: »Nal- bojte se obvarujete, da vas atomska bomba ne raznese, če pobegnete od kraja kjer bo eksplozirala.«

Veseli optimisti

V Bolzanu imajo društvo optimistov — veselolodov: Optimist je namreč tisti, kakor to besedo razlaga naš častitljivi Wolfov slovar iz leta 1880: »kdo se derži učenja od najboljših družtev ima namen širiti »zdruvo« lj. veselo gledanje v življenje«. Na svojem letošnjem banketu pa so imeli ti »optimisti« kaj pesmiščno preizkušnjo — nenadoma je ugasnila luč in natak- kar je po nesreči žil vrolo ju-ko na nekega člana. Ta pa je nasmejano vstal, rekel: »Opti- mist tudi v takem stanju ne sme kapitulirati« in se spet use- del, toda v mraku je zgrešil stol in telebnil na tla. Nalomil si je hrbtnico in odromal v bolniš- nico.

Smrtna kazen za prekupčevalce z mamili

Ameriški senat je odobril načrt zakona, ki določa smrtno kazen za tihotapljenje in razpe-čavanje mamila heroin. V Ameri-ki je veliko mladine, ki uživa ta strup, kar jo uničuje duševno in telesno. Ker je bilo drag, uživanci storijo vse, tudi zločin, da pridejo do denarja, s katerim kupijo mamilo, prekupčevalci pa z njim zaslužijo velike vzote. Zanimivo je, da so pred- lagali smrtno kazen prav uživalci tega mamila.

preše na ovna, tesarske skrli- prav in strešnih pokrovom itd. Tudi v ustnem izročilu so ohranjeni spomini na razno staro poljedelsko orodje; med drugim zlasti na leseni plug, dal dalje na staro ljudsko no-šo in raznovrstne pravne predmete, kakor n. pr. na ro-vaše, ljudske mere itd. Zelo pomembni so za nas podatki o stari beli noši v hribovitih predelih (Ostrc, Cerneča vs in drugih). Na področju ljudske pesništva in pripovedni-štva preverjamo predvsem starejše zapise pravilic in pripovedk, ki niso zmeraj zane- sljivi, in priznati moramo, da je naše delo v tem pogledu uspešno. In če je govor o iz-raznih etnografskih posebnostih kostanjevskega območja, potem bi med te posebnosti u- vrstili zlasti ostaline stare ljudske kulture srbskohrvatskih priseljencev. V zvezi s to kulturo in pa našo slovensko se pojavlja mnogo vprašanj, ki jih bo treba v naši etnografi-ji podrobneje obravnavati, in urpamo da bomo za te obrav- nave nabrali na kostanjevi-škem terenu dovolj gradiva.

KAKO STE ZADOVOLJNI Z NAŠIMI LJUDMI?

Ljudje so dobri, prijazni in gostoljubni. Za naše delo ka-žejo mnogo razumevanja. V prijetno dolžnost si kon-čno štejem, da izrazimo našo prisrčno zahvalo za razno po- moč ravnatelju nižje gimnazi-je tov. Smrekarju, tov. Likar-ju iz Vrnarske zadruge, uprav- niku Kmetijske zadruge, tov. Kuntariku in drugim. Po njih-ovi zaslugi je naše bivanje v Kostanjevici nad vse ugod- no. To pa je zelo važna osno-va za naše čimuspješne delo na terenu, ki je povezano z raznimi povsem naravnimi in razumljivimi težkočami.

OKROGLE

ODKRITJE A-Z

»Nace, od kot pa ti prihajaš?«
»Veš, bil sem v žumberački republiki na Gorjanjih.«
»Kaj? Saj Žumberak ni republika!«
»Seveda je, in glavno mesto ima. Le vzemi v roke Priročni leksikon, ki ga je leta 1955 izdal Slovenski knjižni zavod. Tam piše: Žumberak na Gorjanjih, glavno mesto Sošice...«

V SLUŽBI

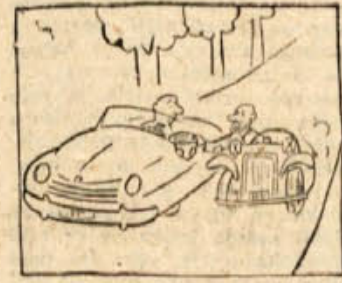
»Eh, težko je delati.« potoži v pisarni Zabušantovič svoje- mu kolegu. »Morali bi iznajti neki stroj, ki bi delal namesto človeka. Lepo bi se priti- snilo na gumb...«
»Za res, ampak kdo bi na gumb pritisnil?« odgovori Le- nuhovič.

ZAKONU V SLAVO

Mož je nasekan prilomasti domov. Žena pa nadenj: »Kaj, spet si se nažrl!«
»Eh... hk... slavim petlet- nico... hk... najine poro- ke...«
»Kaj si pa včeraj slavil, ko si bil tudi pijan?«
»Vzel sem... hk... akonta- cijo za današnji dan.«

SMRINA KAZEN ZA PREKUPČEVALCE Z MAMILI

Ameriški senat je odobril načrt zakona, ki določa smrtno kazen za tihotapljenje in razpe-čavanje mamila heroin. V Ameri-ki je veliko mladine, ki uživa ta strup, kar jo uničuje duševno in telesno. Ker je bilo drag, uživanci storijo vse, tudi zločin, da pridejo do denarja, s katerim kupijo mamilo, prekupčevalci pa z njim zaslužijo velike vzote. Zanimivo je, da so pred- lagali smrtno kazen prav uživalci tega mamila.

Slovo starih vojakov iz naše enote

Dolgo je že bilo, kar so se zbrali iz raznih krajev naše države. Prve dni je bilo malo ne-odno, ko se niso poznali. Toda kaj kmalu so se seznanili, spr- jateljstvi in postali vsi kot en sam. Vsi so bili mladi fantje, veseli, nasmejani, polni življe- nja. Znanje nobena dolžnost, no- beno delo ni bilo težko. Vojaški pouk so lepo zmagovali, pomagajo drug drugemu, da so bili tudi predstojniki zadovoljni z njimi. Prosti čas so preživljali v pesmih, zabavah in šalah, vedno pripravljani, da izpolnijo kakršno koli nalogo.

Z veseljem so pozdravili nas, nove vojske. Prizadevno so nas poučevali in usmerjali, saj smo bili spočetka precej nerodni. S svojim delom in tovarštvom so nam vedno bili vzor. In prišli so letošnji juljski dnevi. Predstojniki so tem starim vojakom sporočili, naj se pripravijo, kajti ta mesec bodo šli domov. Vojaki so bili veseli, srečni, srečni, ker so izpolnili svojo državljansko dolžnost in se usposobili, da lahko slednji trenutek vstanejo v obrambo svoje domovine, če bi bilo po- sečno, srečni pa tudi zato, ker bodo šli na svoje domove, k staršem, da skupaj z njimi ob- delujejo bujna polja, da se vključijo v naše gospodarstvo

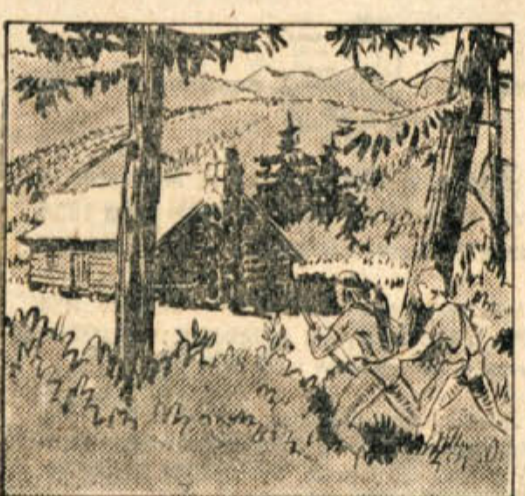
in industrijo, kjer jih čakajo njihova mesta in kjer bodo krepko in vneto nadaljevali za izgraditev socializma v naši do- movini.

Skupaj z mladimi vojski so pripravili spored za prireditve, ki je bila pred njihovim odho- dom. In prišel je zadnji dan. Zbrali so se vsi, skupaj s svoji- mi predstojniki, da proslavijo odhod.

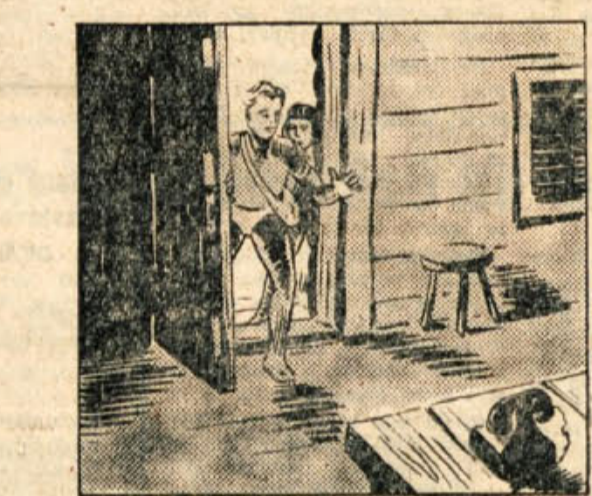
Na svečano tribuno je pred- nje stopil njihov komendant in jih še zadnjič navduševal, naj bodo pošteni, dobri in marljivi, kakor so bili v armadi, kajti takih ljudi potrebuje naša so- cialistična družba. Govorili so še drugi predstojniki, nato pa so stari vojski spregovorili no- vincem. Novinci so se jim za- hvalili za ljubezen, s katero so jih sprejeli, in za pomoč, ki so jo tako z veseljem nudili mlaj- šim. Sledil je glasbeni spored, nato pa vojaško veselje. V spremstvu mladih vojakov so odsluženji šli na postajo, objeti in s pesmijo. Priserčno slovo na postaji je izpričalo, da so bili stari in mladi res kot bratje. »Ne bomo jih pozabili!« so de- jali mladi vojski, vračajoč se v vojašnico.

Vojak Dragoljub Petrovič V. P. 6920

V SAMOTAH PRAGOZDA

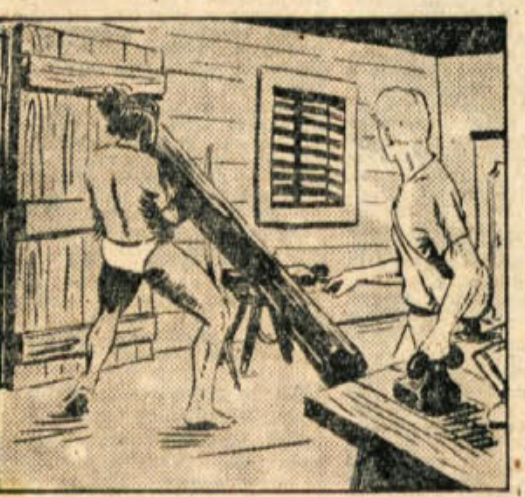
127. Bil je skrajni čas, da sta se znebila psov. Ze sta zasiljala iz gozda bližajoče se glasove zločincev. Spustila sta se spet v dir po stezi, ki je vodila zdaj naravnost. Končno se je skozi drevje pred njima zabeležila znana jasa. Še nekaj skokov in bila sta pri kladari.

128. Z mrzlično naglico in tresočo se roko je Vilče potegnili ključ iz skrivališča. Kot bi mignil, sta odprla vrata in planila v koč. Rok je za njima zaklenil, Vilče pa je pograbil telefon. Zdela se mu je cela večnost, preden se je oglasil na drugi strani žice kralj gozdov.

129. »Rok in jaz sva v vaši kladari. Brazgotinec naju lovi s svojo tolpo. Pridite hitro kot le morete na pomoč! Če bi ne prišli o pravem času, sporočite tovarišem najine pozdrave. Prestala sva preizkušnjo. Včeraj je bil zadnji dan.« — »Pogum, takoj pridemo!« je zaklical glas.

130. Rok je med tem časom poskal precej debelo brunco in z njim podpri vrata. Prepričana sta bila, da Brazgotinec tudi zdaj ne bo opustil upanja, da ju dobi, ker se ni hotel kar tako odreči prekras- nemu skrivališču, ki ga je imel ob začaranem jezeru in katerega sta dečka odkrila.

131. Protoklo je precej časa, a preganjalec ni bilo od nikoder. »Morda naju mislijo pustiti pri miru,« je zasepetal Vilče. Rok je zagodrdel in pokazal skozi odprtino v oknu na vrhove dreves, nad katerimi je krožila jata vran. »Ptiče so jih opazile, čeprav se skrivajo. Plazijo se bliže.«

132. V kolu je ležala stara oguljena kučma, ki jo je bog ve kdo pozabil v koč. Rok jo je pobral in obesil na toporišče Vilčeve seki. Komaj je pomolil kučmo iznad Vilčeve police pri oknu, sta počila dva strela in kučma je bila prestreljena na dveh koncih. Rok je glasno zakričal.